

ADRIAEN VERWER (1655–1717)
EN DE ORDONNANCE DE LA MARINE (1681)

*Een Amsterdammer geworden zoon van Rotterdam
als mens en schrijver*

DOOR MR. B. H. D. HERMESDORF

DAT de persoonlijkheid van Adriaen Verwer en diens werk onze aandacht trokken, vindt zijn verklaring in het feit dat we enkele jaren geleden van een collega een overdruk mochten ontvangen van een artikel dat hij schreef over de nederlandse bronnen van Colbert's zee-ordonnantie ¹⁾. Hij memoreert hierin het zeker niet alledaagse feit dat Verwer geraadpleegd is bij de voorbereiding van de vermaarde *Ordonnance de la Marine* van Lodewijk XIV. In een aantekening, opgenomen in zijn verhandeling over bodemerij, spreekt Verwer over de ordonnantie van de franse zonnekoning en laat zich dan, doelend op de verordening, tussen haakjes en in alle bescheidenheid ontvallen: 'waer aen ik binnen Rotterdam, mijne geboortestadt, in 1679, mede noch iets hebbe gewerkt gehadt op aenzoek van eenen Mr. le Gras, hier te lande daerom overgesonden' ²⁾. Na zijn verhuizing naar Amsterdam, in 1680, korrespondeerde hij met Legras en wel over de artikels 16 en 17 van de franse regeling ³⁾. Pardessus, Warlomont en anderen hebben al op deze mededelingen van Verwer gewezen. Er is derhalve nauwelijks nieuws onder de zon. Ten gerieve van de lezer herhaalden we bekende feiten, maar willen er aanvullenderwijs het een en ander aan toevoegen.

De ordonnantie is met grote zorg voorbereid ⁴⁾; men schroomde in Frankrijk niet allerwegen met het oog op de verordening zijn licht op te steken, met name in de europese havensteden. In een *Mémoire pour la chambre d'assurance*, in Parijs gepubliceerd in 1751 staat o.m.: 'cette ordonnance a été formée par la jurisprudence générale de l'Europe, à l'effet de quoi il fut fait dans tous les ports de notre continent des informations qui ont coûté des trésors immenses' ⁵⁾. Chadelat betreurt het dat men, afgezien van het zo juist gerelateerde, omtrent deze informatie alleen iets stelligs weet omtrent Legras' reis naar Nederland en de briefwisseling na de vrede van Nijmegen (1678); Legras was belast met het verzamelen van gegevens die voor de ordonnantie van belang konden